

הב עמיה (הצפירה הראשונה ומספר השנה אינני זוכר); עמק יהושפט (המליץ). מספר השנה אינני זוכר; מה אנו (השחר כמדומה לי בשנה שמינית); על הדגים (הבוקר אור, באיזו שנה אינני זוכר) ועוד כאלה וכאלה, שאי אפשר לי לפורטם, כי אין עתה סכתבירה עתים אצלי. עוד כתבתי על דבר החדרים והמלמדים, בהיותי חבר בהקאמפסיה תחת הגובירנאטור-הוואהליני גרעססער, בשנת 1875, מקץ היות להמלמדים כדת המלכות ארכא חמש ועיירים שנה. מאמרי היה לרצון לפני השרים והועיל לפתרון שאלת החדרים והמלמדים בעת ההיא. המאמר הוא נשאר בצרור כתבי הקאמפסיה ולמורת רוח אין לי ממנו שום העתקה.

חיים אפפעהיים אב"ד בעיר טהארן.

נולדתי בחמשה לחדש השרי תקצ"ג בעיר אייבענשיטץ במדינת טהערען, ששם שימש אאמ"ו הרב הגאון מו"ה בער זצ"ל ברבנות ל"א שנה, ואמ"י הכפורסמת בצדקתה מ' שינדל היתה מעיר לייפניק, ואחרי שלמדתי בבית הספר ואצל שאר לומדים תנ"ך ודקדוק לשה"ק ואיזה סוגיות התלמוד, וגם הענינים שלמדו בימי חנוך גימנאזיום, משכני אבי ז"ל, אשר הפס בעת ההיא ישיבה גדולה, לבית מדרש, ואני נער בן י"א וחצי שנה. שם למדתי בהתמדה כמה מסכתות וש"ע י"ד ופירושים על התורה, וספרי החקירה והמסור כגון מ' הכוזרי וחזקת הלכות, והרופאים ושאר חכמים בעירי, ובתוכם אנשים שאינם ב"ב, עמדו לי לקנות לי ידיעות בלשון רוסית ויונית ובמלאכה החשבון וההגדרה ובה"י, וזו שעמדה לי אחר זמן שנתקבלתי במדרגה החמישית בגימנאזיום שבעיר ברינן, ובעוד ג' שנים וששה חדשים באהי על כור הבחינה הכללית וניתן לי כתב תעודה שראוי אני על צד היותר טוב, להמנות בין הלמדי תאוניווערויטעט. בתחלת החורף שנת 1853 הלכתי לקרית מלך רב עיר וויען ושם שמעתי יותר מג' שנים רבי למודי הפילוסופיא וקורותיה ודה"י ושאר חכמות, וגם שמשתי את מורי הנאכ"ד מו"ה אלעזר הלוי איש הארזיטץ זצ"ל, ועמרתי בנסיון—באשר היה בעת ההיא חק קבוע—ג' פעמים, פעם א' בפלוסופיא, פעם ב' בדה"י, פעם ג' במאמהעמאטיק ובעיקרי חכמת הטבע, ובעשר לחדש יולי שנת 1857 עמדו אותי בעטפת דאקטאר, וגם אדוני מורי ז"ל סמך ידיו עלי. בעת ההיא הלך אחי הגדול, הרב החכם המפורסם מו"ה דוד מעיר יאמניטץ לבעטשקערעק הגדולה ונקראתי מראשי הקהל 'יאמניטץ לדרוש ברבים בימים נוראים ומצאתי חן בעיניהם, ומנו אותי לרב, אך כפי חוקי מדינת טהערען הוצרכתי לבוא לפני הרב דמדינה למען ינסה אותי ויסמך גם הוא ידיו עלי, ונמשך הדבר מפני שהרב דמדינה מו"ה אברהם פלאטשעק זצ"ל לא היה בקו הבריאה איזה חדשים, וכאשר מלאתי חוב באתי עש"ק פ' בשלח תרי"ח לעיר יאמניטץ, ונשאתי אח"כ בת אחותי ע"ה האשה המשכלת מ' לאה — ה' יאריך ימיה — אך לא ארכו הימים ואבי ז"ל נפטר בא' דר"ח סכה הר"ף ועוד בימי אבלי מנו אותי בני קהל אייבענשיטץ פה אחר למלאה מקומו ושמשתי שם ברבנות ח' שנים וה' חדשים עד אשר נקראתי הנה עירה טהארן, ועתה הגני עומד פה על משמרתו משמרת הקדש מסוף ימי חדש כסלו שנת תרכ"ט עד היום הזה.

אין את נפשי לספר את כל התלאות אשר עברו על ראשי, ובפרט בשנה העברה, כאשר פנעה בי מדה"ד, וגדול כים שכרי, כי לקח ממני מחסר עיני בתי הבכירה מ' חילה אשה משכלה מאד מאד ומוכתרת במדות נשגבות, כי מה אני ומה חיי ומה תועיל הרעת את כל אלה, על כן יהיו דברי מועטים. אני צוה עלי לבלתי אפרסם בשנים ראשונות מחידוש בית מדרשי סאומה, בראויה, שכמה חכמים צעירים נכשלו בזה והוציאו לאור דברים שלא נתבשלו כל צרכם, וכמעט עשרים שנה שמרתי את פקדתי, רק שפעמים נדרשתי להפצרת המולי"ם ושאר אנשים, להשמיע בחוץ קולי. ואלה הם מאמרי בלה"ק:

בישורן להדר' קאבאק: דברי סופרים, בבית המדרש (ש"ל ד' תר"ב) בוועין: דברה תורה כלשון בני אדם (נגד הרעומה יש"ר על הרמב"ם), בהפ"ה (שנה י"ט): ציוני מלכי אשור ובבל, מאמר ר' עקיבא, אנדרה נגד דעות שונות בהכרמל החדשי: מאמר בן עזאי, ידיעות הטבע אצל חכמי ישראל ועוד מאמרים קטנים. בהשחר (שנה שביעית): הוונות והאשכולות. כלשון אשכנז: דרשות על תפלת מל (וועין שלאסבערג 1862), במכ"ח של החכמים פראנקל ונרעץ: (שנה 1864), בדבר עיקרי אמונתנו, (שנה 1877), מסור ע"ג. משנת תרל"ח עד היום: בהקול, דעות סדיניות בהלכה, בהסניד (שנת תר"ם), בהוראת מלח"מ, ילקוט חרש; (שנת תרס"ה) על דבר התנחומא שהו"ל החכם ר"ש בובער.

בבית תלמוד חלק א', כלל גדול במדרש חו"ל, תקוני חיופי המעתיקים מאמר בקורת על מדרש תנא דבי אליהו; חלק ב': ביחוס שבין אנדת חו"ל לתרגומים שונים, תולדות השנה"ה ומאמר זה הוצאתי לאור בקונטרס מיוחד (פרעם-בורג); חלק ג': המשך מאמר הג"ל ביחוס שבין אנדת חו"ל וכו', העתקות מכ"י יוסף המקנא וכו', החצוצרות והשופרות וזמן ומקום שימושן, מאמר בקורה בענין ההפשטות ההלכות שהן מן הקבלה.

חלק ד': ספרי אנדרות חיצונות, פי' שמעתתא דקלוטה וכו', בקורת על ספר אנדת התנאים וכו' של החכם באכער, מחלוקת הפרושים ומגדיריהם בענין עבודת יוה"כ, ר' אליעזר בן הורקנוס (מאמר גדול על דרכו בקדש, בהלכה ובאגדה). חלק ה': ר' יוסי הגלילי, פי' מאמר ר' ישמעאל.

בהאסיף ח"א: מגדל דור הפלגה, ח"ב, מאמתי החלו חכמי עמנו להתפלסף, ח"ג: בקורת כתבי קדש ע"פ ציוני מלכי אשור ובבל, הויכוחים ופעולתם על דרכי האגדה, ח"ד: מאמר בקורת על ספר קורות הפילוסופיא החדשה, אברהם בן יעקב בעל המסעות, לקורות היהודים בשלעזיא.

בכנסת ישראל ח"א: הכללים שבמשנה ובהוספתה, ח"ב: הבריות ויחוסן למשנתנו.

מכ"ע המסדרונה, ח"ב: בהן המשמש כהן העובר. והנה יש עוד אתי איזה מאמרים אשר בקרוב יודפסו כגון, מאמר גדול על פירושם במשנה במקום שאמרו, חסורי מחסרא ודומיהן.

ועתה אשים קנצי למלן. אם ימצאו המאמרים חן בעיני הקוראים הנה שכרי אתי, ואם יהי ה' עמדי ויחגני בבריאת הניף לא ימוש הורתי ישראל ספי.